

Riigikogu riigikaitsekomisjoni istungi protokoll nr 232

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 15. september 2026

Algus 14.00, lõpp 16.10

Juhataja: Peeter Tali (esimees)

Protokollija: Külli Jõgeda (nõunik)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Enn Eesmaa, Raimond Kaljulaid, Meelis Kiili, Leo Kunnas, Alar Laneman, Õnne Pillak, Mati Raidma, Priit Sibul, Toomas Uibo

Komisjoni ametnik: Aivar Engel (nõunik-sekretariaadijuhataja)

Puudus: Kristo Enn Vaga

Päevakord:

1. Ülevaade kaitsetööstuse arendamisest ja kaitsevõime loomise hetkeseisust ning edasistest arengusuundadest
2. Info ja muud küsimused

1. Ülevaade kaitsetööstuse arendamisest ja kaitsevõime loomise hetkeseisust ning edasistest arengusuundadest

Kaitsetööstuse ja innovatsiooni asekanstler **Siim Sukles** andis komisjonile ülevaate Eesti kaitsetööstuse arengust, riigis rakendatavatest toetusmeetmetest ning kaitsetööstusparkide rajamise hetkeseisust (lisa). Tuues välja, et võimete loomise temaatikat sellel istungil ei käsitleta, sest valdkonna asekanstleril Kadri Peetersil ei olnud paraku võimalik täna sel istungil osaleda.

Sukles märkis, et Eesti kaitsetööstuse käive oli 2025. aastal 730 miljonit eurot, millest ligikaudu 60% moodustas eksport. Eesti Kaitse- ja Kosmetööstuse Liidu liikmete arv on kasvanud üle 240 ning sektori ettevõtete käive on viimastel aastatel kiiresti kasvanud. Riigikaitsele tehtud investeeringutest jõudis 2025. aastal Eesti majandusse tagasi ligi 600 miljonit eurot.

Ukraina toetamise meetme raames suunatakse 0,25% SKP-st Ukraina abistamiseks ning osa sellest kasutatakse Eesti kaitsetööstuse toodangu ostmiseks. 2027. aasta meetmes vähendatakse ühe ettevõtte maksimaalset lepingumahtu 50 miljonilt eurolt 15 miljonile eurole, et võimaldada meetmes osaleda suuremal arvul Eesti ettevõtetel. Samuti on 15 miljonit eurot kavandatud Ukraina ettevõtete ja tootmisvõime Eestisse toomise toetamiseks. Koostöö Ukrainaga hõlmab lisaks toodangu hankimisele teadmiste ja tehnoloogia siiret ning Eesti spetsialistide praktilist väljaõpet.

Sukles käsitles ka kaitsetööstuse arendus- ja testimisvõimalusi. 2025. aastal anti arendustoetusi kolme miljoni euro ulatuses. Eesmärk on luua ettevõtetele selge ja ühtne süsteem kaitseotstarbelise toodangu testimiseks, kaasates lisaks Kaitseministeeriumi valitsemisalale ka teisi ministeeriume ja ülikoole. Arendamisel on muuhulgas uued testimiskeskonnad.

Alates 10 miljoni euro suurustest kaitsehangetest rakendatakse tööstuskoostöö nõuet, mille kohaselt peab vähemalt 25% hankest olema seotud Eesti kaitsetööstusega. Käimasolevate hangete puhul võib see Suklese hinnangul tähendada lähiaastatel vähemalt 250 miljoni euro täiendavat suunamist Eesti kaitsetööstusse. Eesti ettevõtted osalevad aktiivselt ka Euroopa Kaitsefondi projektides ning riik toetab kaitsetööstuse eksporti äridiplomaatia ja kaitseatašeede võrgustiku kaudu. SmartCap on praeguseks investeerinud kaitsetööstusega seotud ettevõtetesse vähemalt 42 miljonit eurot.

Kaitsetööstusparkide arendamiseks on välja valitud Ermistu, Piirsalu, Põhja-Kiviõli ja Aidu. Ermistus on käimas projekteerimine ja täiendav valikpakkumine uute ettevõtete leidmiseks ning ettevalmistused jätkuvad ka teistes asukohtades. Arenduste üheks olulisemaks küsimuseks on tööstusparkidele vajaliku elektrivõimsuse tagamine. Komisjonile anti ülevaade ka planeeringute, projekteerimise, kohtuvaidluste ja investorite leidmise hetkeseisust.

Komisjoni liikmed esitasid ettekande järel küsimusi Eesti kaitsetööstuse arendamise, tootmisvõime, kaitsetööstusparkide, investeeringute ja kaitsetööstuse rolli kohta Eesti kaitsevõimes.

Mati Raidma küsis, kui suur osa kaitsekulutustest ja kaitsetööstusse tehtavatest investeeringutest jääb Eesti majandusse ning kas Kaitseministeeriumil on võrdlev ülevaade Eesti, Läti ja Leedu kaitsetööstuse arengust ja koostöövõimalustest.

Siim Sukles selgitas, et Eesti majandusse jäävad muu hulgas tööjõukulud, maksutulu, ehitusinvesteeringud ning ettevõtetesse tekkiv oskusteave. Balti riikide kaitsetööstusalane koostöö toimib, kuid praktiline koostöö ja ühised hanked on seni olnud piiratud.

Alar Laneman küsis Eesti kaitsetööstuse tegeliku tootmisvõime, eelkõige droonide ja droonitõrjevahendite tootmise, samuti kaitsetööstusparkide kaitse ja arendamise tähtaegade kohta.

Siim Sukles märkis, et Kaitsevägi täpsustab droonide ja droonitõrje vajadusi ning eesmärk on suurendada Eesti ettevõtete osa vastavate võimete tagamisel. Kaitsetööstusparkide kaitsega arvestatakse, kuid nende täielikku kaitset õhu- sh raketirünnakute eest ei ole võimalik tagada.

Alar Laneman tõstatas eraldi ostugarantiide küsimuse, märkides, et juhul, kui arendatakse Kaitseväele vajalikke tooteid, tuleks kaaluda senise ostugarantiide põhimõtte ülevaatamist ning luua ettevõtetele suurem kindlus toodangu realiseerimiseks.

Siim Sukles selgitas, et ostugarantiide puhul on peamine küsimus Eesti tegeliku vajaduse ja ettevõtte tootmismahu erinevus. Riik ei saa võtta kohustust osta oluliselt rohkem toodangut, kui Kaitsevägi vajab, kuid ostugarantiide senise käsitluse ülevaatamine on üks võimalik analüüsikoht.

Enn Eesmaa küsis tehisaru kasutamise kohta Eesti kaitsetööstuses ning tõstatas olemasoleva riikliku taristu kasutamise võimaluse kaitsetööstuse arendamiseks.

Siim Sukles selgitas, et tehisaru kasutatakse mitmes kaitsetööstusettevõttes, muu hulgas droonide juhtimise ja sihitamise valdkonnas, kuid selle kasutamisel tuleb arvestada infoturbe ja juurdepääsupiirangutega.

Samuti on koostöös teiste riigiasutustega analüüsitud olemasolevaid tööstusalasid ja riigi omandis olevat taristut. Kuid lisaks lubas uurida, täiendavat infot riiklike objektide analüüsi tulemuste olemasolu kohta valitsemisalas.

Leo Kunnas tõstatas Ermistu kaitsetööstuspargi elektrivarustuse, kaitsetööstusparkide sõjalise kaitstuse ning olemasoleva maa-aluse taristu kasutamise võimaluse. Ta juhtis tähelepanu vajadusele hinnata parkide paigutust ja kaitset Ukraina sõja kogemuse põhjal. Ida-Virumaal on endised kaevandused, kus on vajalik taristu sh elekter ning maa-aluse paiknemise tõttu kaitstud õhurünnakute vastu.

Siim Sukles märkis, et uute parkide kavandamisel tehakse koostööd võrguettevõtjatega ning maa-aluse taristu kasutamise võimalusi on varem käsitletud, kuid neid on võimalik täiendavalt analüüsida. Sukles lubas selle küsimuse, sh endiste kaevanduste kasutamise, uuesti üle vaadata.

Priit Sibul küsis Ukraina toetuseks mõeldud kaitsetööstusmeetme ettevõttepõhise ülempiiri ning vastuostude ja lokaliseerimise kohta.

Siim Sukles selgitas, et 15 miljoni euro suurune ülempiir kujunes kompromissina, et võimaldada osaleda nii väiksematel kui ka suuremaid terviküsteeme pakkuvatel ettevõtetel. Lokaliseerimise eesmärk on tuua Eestisse järjest suurema lisandväärtusega tootmist, arendus- ja hooldusvõimekust.

Raimond Kaljulaid tõstatas kaitsetööstuse majanduslike ja sõjaliste eesmärkide omavahelise tasakaalu.

Siim Sukles märkis, et Kaitseministeerium peab kaitsetööstuse arendamisel pidevalt arvestama nii Eesti kaitsevõime vajaduste kui ka ettevõtete majandusliku jätkusuutlikkusega.

Õnne Pillak küsis kaitsetööstuse kiire laiendamise peamiste takistuste kohta.

Siim Sukles nimetas peamiste kitsaskohtadena kapitali kättesaadavust, kvalifitseeritud tööjõu ja eelkõige inseneride nappust ning tarneahelate võimekust.

Toomas Uiho küsis, kas Eesti suudab piisavalt kiiresti rakendada riigikaitstes uusi tehnoloogiaid, eelkõige droonide valdkonnas.

Siim Sukles märkis, et Kaitseväes toimub uute droonilahenduste pidev katsetamine ning Ukraina kogemusest saadav tagasiside jõuab Eesti üksusteni kiiresti.

Peeter Tali küsis muu hulgas Eesti toodangu osakaalu kohta Ukraina toetamisel ning lokaliseerimishüpete rakendamise ja õigusliku aluse kohta.

Siim Sukles selgitas, et lokaliseerimine on Kaitseministeeriumi hankepoliitikas ministri otsusega sätestatud ning seda kasutatakse ühe vahendina Eesti kaitsetööstuse arendamiseks.

Kohtumise järelmina lubas Kaitseministeeriumi esindaja edastada riigikaitsekomisjonile ka ettekandes käsitletud kaitsetööstuse strateegia, millega tutvumise soovile juhtis tähelepanu **Meelis Kiili** Riigikaitsekomisjon jätkab kaitsetööstuse ja innovatsiooni teemade käsitlemist.

2. Info ja muud küsimused

Aivar Engel andis ülevaate komisjonile saabunud kirjadest ja pöördumistest sh vastuse projektist **A. H.** le

Leo Kunnas tegi ettepaneku märkida vastuses, et komisjon menetleb kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (961 SE), milles käsitletakse muu hulgas veteranide vaimse tervisega seotud küsimusi.

Peeter Tali pidas vajalikuks vastust täiendada infoga veteranide esindusorganisatsioonide kaasamise kohta otsustusprotsessidesse ning rõhutas, et eelnõu lõplik tulemus sõltub Riigikogu edasisest menetlusest.

Koordineeriti Egiptuse parlamendi delegatsiooni vastuvõtmise asjaolusid.

Peeter Tali täpsustas komisjoni eelseisva Soome visiidi programmi. Soome poolele on tehtud ettepanek külastada Helsingisse saabumisel esmalt Euroopa hübriidohtude vastast kompetentsikeskust, seejärel Eesti suursaatkonda ning seejärel jätkatakse ülejäänud programmiga. Kaitsetööstusettevõtete külastuste lisamist programmi arutati, kuid olemasoleva tiheda ajakava tõttu ei ole neid võimalik visiidi programmi lisada.

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Tali
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Külli Jõgeda
protokollija